

ĐỀ CHÍNH THỨC

(Đề thi có 02 trang, gồm 07 câu)

Họ và tên: Số báo danh:

Môn thi: **NGŨ VĂN**

Thời gian: **120 phút** (không kể thời gian giao đề)

Ngày thi: **27/5/2026**

I. ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)

Đọc văn bản:

TRÊN XUẤT SẮC

Tiếng thằng bé vút qua tai tôi khi nó vừa nói như hét vừa lao vào nhà, cả người chúi về phía trước: Mẹ ơi, con được học sinh xuất sắc, được thưởng một cái hộp xếp hình. Tôi chưa kịp khen thì vừa tháo quai cặp khỏi vai, nó lại hỏi tiếp: Mẹ ơi thế tiên tiến với xuất sắc thì cái gì hơn?

Tôi trả lời chưa dứt câu, nó dồn ngay: Thế trên xuất sắc là gì hả mẹ?

Tôi đành xin khất đến hôm sau. Tôi không muốn trả lời con một cách cho xong việc. Sự trong trắng của trẻ con như tờ giấy trắng, nó đòi hỏi ta phải cẩn trọng, phải bắn khoăn khi có lời. Tôi thường hỏi hộp khi ngồi vào bàn viết trước một trang giấy quá trắng.

[...] Nhưng tôi còn phải trả lời con tôi. Tôi không hài lòng lắm với câu tôi đã định trả lời, tôi bỗng cảm thấy nó có vẻ nông cạn và công thức. Càng ngày tôi càng hiểu những câu hỏi bao giờ cũng thú vị cũng hấp dẫn hơn những câu trả lời. Hình như một trong những cái khổ của người lớn là hay phải trả lời.

Trên xuất sắc nghĩa là từ những miếng nhựa này, con xếp được nhiều thứ nhất. Thằng bé như muốn được “trên xuất sắc” ngay, nó ôm thật nhanh cái hộp vào góc nhà và bắt đầu xếp... Lúc tôi đến bên thì thằng bé đang xếp một hình gì đó thật khó hiểu: nó gom các miếng nhựa chồng lên nhau, mỗi “tầng” một miếng cao ngất ngưỡng, trên cùng là một miếng vuông.

Con xếp gì đấy? Nhà đấy mẹ ạ. Đây không phải là nhà con ạ. Nói rồi tôi định dỡ “ngôi nhà” kì cục kia, xếp mẫu cho nó xem, nhưng nó đã gạt tay tôi ra một cách quyết liệt: Nhà của con, có sân bay trên nóc đấy!

Tôi ngỡ người không phải vì cái gạt tay quyết liệt nhưng yếu ớt kia mà vì mấy tiếng rất đĩnh đạc, rất người lớn của thằng bé: Nhà của con. Tôi cũng đã từng xây nhà, những ngôi nhà cát ướt, trong có những vỏ ốc làm chén bát, những cuống lá làm thìa để “ngôi nhà” khỏi trống trải. Mọi người đã cười những “ngôi nhà cát” kì quặc và rõ đại ấy vì hình dáng của chúng chỉ giống môi trí tưởng tượng của tôi.

Thế mà lúc chiều, suýt nữa tôi đã làm hỏng “ngôi nhà” tưởng tượng của nó.

Nó có vẻ giận tôi, bắt hộp tác...

Tôi lại lan man nghĩ đến tuổi thơ của mình.

Không hiểu bây giờ tôi là ai nếu hỏi ấy mẹ đồng ý khi tôi định bỏ học đi làm kiếm tiền giúp bố mẹ như nhiều nhà khác. Nhà mình nghèo thật, nhưng bố mẹ sẽ cố hết sức để các con được đi học vì mẹ biết dù nói thế con vẫn rất muốn được đi học. Và tôi sẽ là ai khác nữa nếu hỏi ấy cha không đồng ý để tôi theo học một ngành rất “con trai”, ngành tự động học mặc dầu ông rất muốn con theo nghề viết. Hay là cha mẹ không ép tôi vì đã đứng dưng trước tương lai của đứa con đầu lòng bướng bỉnh? Nếu vậy thì buồn quá!

Rồi chẳng hiểu con có gì lại đưa đẩy tôi trở về với nghiệp cha. Khi cầm tập truyện đầu tay của tôi, cha chỉ im lặng xoa đầu con gái, mắt cười đầy nước. Tôi bỗng hiểu cha mẹ đã yêu tôi, đã hi sinh thầm lặng vì những ngôi nhà của tôi như thế nào.

Tôi thấy cần phải gặp con đã như một việc khẩn cấp để xin lỗi nó và để nói với nó rằng: Con đã làm được một việc trên xuất sắc vì con đã xây một ngôi nhà đúng là nhà của con. Tôi nhìn ngôi nhà xếp ki quắc của nó sừng sững trên bàn, nán nã mãi mới dắt được xe ra cửa...

(Trích *Tiếng dậy* - Tập truyện ngắn của Phạm Sông Hồng, NXB Hội nhà văn, 2007, tr. 204 - 210)

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1. (0,5 điểm) Xác định ngôi kể của văn bản.

Câu 2. (0,5 điểm) Trong văn bản, người con đã có phản ứng như thế nào khi người mẹ định dỡ “ngôi nhà” kỉ cục của nó?

Câu 3. (1,0 điểm) Phân tích tác dụng của biện pháp tu từ ẩn dụ, trong câu văn: *Tôi bỗng hiểu cha mẹ đã yêu tôi, đã hi sinh thầm lặng vì những ngôi nhà của tôi như thế nào.*

Câu 4. (1,0 điểm) Chi tiết: *Tôi thấy cần phải gặp con đã như một việc khẩn cấp để xin lỗi nó và để nói với nó rằng: Con đã làm được một việc trên xuất sắc vì con đã xây một ngôi nhà đúng là nhà của con* giúp em hiểu gì về nhân vật người mẹ?

Câu 5. (1,0 điểm) Từ nội dung văn bản, rút ra một thông điệp có ý nghĩa và lí giải.

II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1. (2,0 điểm)

Viết đoạn văn nghị luận khoảng 200 chữ phân tích nhân vật người con trong văn bản *Độc hiểu*.

Câu 2. (4,0 điểm)

Hãy viết bài văn nghị luận khoảng 600 chữ trình bày suy nghĩ về hiện tượng sống thiếu lòng biết ơn của một bộ phận người trẻ hiện nay và đề xuất giải pháp.

..... **HẾT**

Thí sinh không được sử dụng tài liệu. Giám thị không giải thích gì thêm.

LỜI GIẢI THAM KHẢO

I. ĐỌC HIỂU

Câu 1. Xác định ngôi kể của văn bản.

Văn bản được kể theo **ngôi thứ nhất**.

Dấu hiệu là người kể chuyện xưng **“tôi”**: “Tôi trả lời chưa dứt câu...”, “Tôi sống người...”, “Tôi lại lan man nghĩ đến tuổi thơ của mình...”.

Người kể chuyện chính là **người mẹ**, kể lại câu chuyện giữa mình và đứa con, đồng thời hồi tưởng về tuổi thơ, cha mẹ và những ước mơ của mình.

Câu 2. Người con đã có phản ứng như thế nào khi người mẹ định dỡ “ngôi nhà” kỉ cục của nó?

Khi người mẹ định dỡ “ngôi nhà” kỉ cục để xếp mẫu cho con xem, người con đã:

Gạt tay mẹ ra một cách quyết liệt và nói:
“Nhà của con, có sân bay trên nóc đấy!”

Phản ứng ấy cho thấy đứa trẻ rất coi trọng sản phẩm do mình tạo ra. Với người mẹ, đó có thể là một “ngôi nhà” kỉ cục; nhưng với đứa trẻ, đó là thế giới tưởng tượng riêng, là công trình sáng tạo của nó.

Câu 3. Phân tích tác dụng của biện pháp tu từ ẩn dụ trong câu văn:

“Tôi bỗng hiểu cha mẹ đã yêu tôi, đã hi sinh thầm lặng vì những ngôi nhà của tôi như thế nào.”

Trong câu văn trên, hình ảnh **“những ngôi nhà của tôi”** là một hình ảnh **ẩn dụ**.

Ở nghĩa trực tiếp, “ngôi nhà” là công trình được xây dựng. Nhưng trong văn bản, “những ngôi nhà của tôi” không chỉ là nhà thật mà còn ẩn dụ cho **ước mơ, sở thích, lựa chọn, thế giới riêng và những khát vọng của nhân vật “tôi”**.

Biện pháp ẩn dụ này có tác dụng làm cho câu văn giàu hình ảnh, sâu sắc và giàu cảm xúc hơn. Qua đó, người đọc hiểu rằng cha mẹ của nhân vật “tôi” đã yêu thương, hi sinh và âm thầm nâng đỡ con trong hành trình theo đuổi ước mơ. Họ không áp đặt con phải sống theo ý mình mà tôn trọng những lựa chọn riêng của con.

Câu văn cũng thể hiện sự thức tỉnh trong nhận thức của người mẹ. Từ “ngôi nhà” tưởng tượng của con, người mẹ nhớ đến những “ngôi nhà” của chính mình trong quá khứ. Nhờ vậy, chị hiểu hơn tình yêu, sự bao dung của cha mẹ dành cho mình và cũng hiểu rằng mình cần tôn trọng thế giới riêng của con.

Câu 4. Chi tiết sau giúp em hiểu gì về nhân vật người mẹ?

“Tôi thấy cần phải gặp con đã như một việc khẩn cấp để xin lỗi nó và để nói với nó rằng: Con đã làm được một việc trên xuất sắc vì con đã xây một ngôi nhà đúng là nhà của con.”

Chi tiết này cho thấy người mẹ là người **yêu thương con, biết suy nghĩ sâu sắc và biết tự nhìn lại mình**.

Ban đầu, người mẹ cho rằng “ngôi nhà” con xếp là kỉ cục, không đúng mẫu, nên định dỡ ra để xếp lại. Nhưng sau khi nhớ về tuổi thơ và sự hi sinh của cha mẹ mình, người mẹ nhận ra rằng mình đã suýt làm tổn thương thế giới tưởng tượng của con.

Việc người mẹ thấy cần xin lỗi con “như một việc khẩn cấp” cho thấy chị rất tôn trọng cảm xúc của đứa trẻ. Chị không xem thường con chỉ vì con còn nhỏ. Người mẹ hiểu rằng trẻ em cũng có suy nghĩ, ước mơ, trí tưởng tượng và quyền được sáng tạo theo cách riêng.

Qua chi tiết này, ta thấy người mẹ là người biết nhận lỗi, không áp đặt, biết đồng cảm với con và biết khích lệ con phát triển cá tính. Đó là một người mẹ yêu con bằng sự thấu hiểu chứ không chỉ bằng sự chăm sóc thông thường.

Câu 5. Từ nội dung văn bản, rút ra một thông điệp có ý nghĩa và lí giải.

Một thông điệp có ý nghĩa từ văn bản là: **Cha mẹ cần biết tôn trọng ước mơ, trí tưởng tượng và thể giới riêng của con trẻ.**

Trẻ em có cách nhìn cuộc sống rất riêng. Có những điều người lớn cho là kì cục, vô lí, nhưng với trẻ nhỏ lại là kết quả của trí tưởng tượng phong phú và niềm say mê sáng tạo. Nếu người lớn vội vàng chê bai, áp đặt hoặc phá bỏ thể giới ấy, trẻ có thể bị tổn thương, mất tự tin và không còn dám bộc lộ bản thân.

Trong văn bản, người mẹ ban đầu định dờ “ngôi nhà” của con vì cho rằng nó không giống một ngôi nhà bình thường. Nhưng sau đó, chị nhận ra rằng đó là “ngôi nhà” của con, là sản phẩm sáng tạo của con. Vì vậy, chị muốn xin lỗi và khen con đã làm được một việc “trên xuất sắc”.

Thông điệp này nhắc nhở mỗi người, nhất là cha mẹ và thầy cô, hãy biết lắng nghe, tôn trọng, khích lệ trẻ em. Khi được yêu thương và tôn trọng, trẻ sẽ có thêm niềm tin để phát triển khả năng, ước mơ và nhân cách của mình.

II. VIẾT

Câu 1. Viết đoạn văn nghị luận khoảng 200 chữ phân tích nhân vật người con trong văn bản Đọc hiểu.

Nhân vật người con trong văn bản “**Trên xuất sắc**” là một đứa trẻ hồn nhiên, đáng yêu và giàu trí tưởng tượng. Khi được thưởng học xếp hình vì đạt học sinh xuất sắc, em vui mừng lao vào nhà khoe với mẹ. Điều đó cho thấy em là một đứa trẻ trong sáng, luôn mong được mẹ quan tâm, chia sẻ niềm vui. Không chỉ vậy, em còn rất tò mò, ham hiểu biết khi liên tục hỏi mẹ: “tiên tiến với xuất sắc thì cái gì hơn?”, “trên xuất sắc là gì?”. Những câu hỏi ấy thể hiện khát vọng vươn lên và mong muốn khám phá thể giới của trẻ thơ. Đặc biệt, khi xếp các miếng nhựa thành một “ngôi nhà” có “sân bay trên nóc”, em bộc lộ trí tưởng tượng phong phú và khả năng sáng tạo riêng. Với người lớn, ngôi nhà ấy có thể kì cục, nhưng với em, đó là công trình do chính mình tạo nên. Vì vậy, khi mẹ định dờ nó, em đã gạt tay mẹ và khẳng định: “Nhà của con”. Phản ứng ấy cho thấy em có cá tính, biết bảo vệ thể giới riêng của mình. Qua nhân vật người con, văn bản nhắc nhở người lớn cần tôn trọng, nâng niu ước mơ và sự sáng tạo của trẻ nhỏ.

Câu 2. Viết bài văn nghị luận khoảng 600 chữ trình bày suy nghĩ về hiện tượng sống thiếu lòng biết ơn của một bộ phận người trẻ hiện nay và đề xuất giải pháp.

Lòng biết ơn là một trong những phẩm chất tốt đẹp làm nên nhân cách con người. Từ xưa, cha ông ta đã nhắc nhở: “Uống nước nhớ nguồn”, “Ăn quả nhớ kẻ trồng cây”. Tuy nhiên, trong cuộc sống hiện nay, bên cạnh rất nhiều người trẻ sống tử tế, có trách nhiệm, vẫn còn một bộ phận người trẻ có biểu hiện sống thiếu lòng biết ơn. Đây là hiện tượng đáng suy nghĩ và cần được nhìn nhận nghiêm túc.

Trước hết, lòng biết ơn là sự ghi nhớ, trân trọng những điều tốt đẹp mà mình nhận được từ người khác. Đó có thể là công lao sinh thành, nuôi dưỡng của cha mẹ; sự dạy dỗ của thầy cô; sự giúp đỡ của bạn bè; hay những hi sinh của các thế hệ đi trước để ta có cuộc sống hòa bình, đủ đầy hôm nay. Người có lòng biết ơn không chỉ nói lời cảm ơn mà còn thể hiện bằng thái độ, hành động cụ thể: biết yêu thương, kính trọng, đền đáp và sống xứng đáng với những gì mình được nhận.

Thế nhưng, hiện nay vẫn có một bộ phận người trẻ sống thiếu lòng biết ơn. Trong gia đình, có bạn coi sự chăm sóc, hi sinh của cha mẹ là điều đương nhiên; chỉ biết đòi hỏi, hưởng thụ mà ít quan tâm đến nỗi vất vả của cha mẹ. Ở trường học, có học sinh chưa biết kính trọng thầy cô, lười học, vô lễ, thờ ơ với những lời dạy bảo. Trong xã hội, có người được giúp đỡ nhưng nhanh chóng quên đi, thậm chí còn sống ích kỉ, vô trách nhiệm với cộng đồng. Trên mạng xã hội, không ít bạn trẻ dễ dàng buông lời xúc phạm, phủ nhận công lao của người khác, chạy theo lối sống thực dụng, chỉ đề cao lợi ích cá nhân.

Nguyên nhân của hiện tượng này đến từ nhiều phía. Một phần do một số gia đình nuông chiều con quá mức, khiến con quen nhận mà không biết cho đi. Một phần do nhà trường và xã hội đôi khi còn nặng về dạy kiến thức mà chưa chú trọng đúng mức đến giáo dục nhân cách. Bên cạnh đó, lối sống thực dụng, đề cao vật chất và cái tôi cá nhân cũng khiến một số người trẻ trở nên vô tâm, thờ ơ. Ngoài ra, chính bản thân người trẻ nếu không biết tự rèn luyện, không biết suy nghĩ sâu sắc về những điều mình đang được nhận, rất dễ trở thành người ích kỉ.

Sống thiếu lòng biết ơn để lại nhiều hậu quả đáng buồn. Trước hết, nó làm cho con người trở nên nghèo nàn về nhân cách, vô cảm trước tình yêu thương và sự hi sinh của người khác. Người không biết ơn thường khó xây dựng được những mối quan hệ tốt đẹp, bởi họ chỉ biết nhận mà không biết trân trọng. Xa hơn, nếu sự vô ơn lan rộng, xã hội sẽ trở nên lạnh lùng, thiếu tình người, những giá trị đạo đức truyền thống bị xem nhẹ.

Vì vậy, cần có những giải pháp thiết thực để khắc phục hiện tượng này. Trong gia đình, cha mẹ cần yêu thương nhưng không nuông chiều con quá mức; cần dạy con biết cảm ơn, xin lỗi, biết chia sẻ việc nhà và quan tâm đến người thân. Trong nhà trường, thầy cô cần tăng cường giáo dục đạo đức, tổ chức các hoạt động trải nghiệm, đền ơn đáp nghĩa, thiện nguyện để học sinh hiểu giá trị của sự biết ơn. Xã hội cần tôn vinh những tấm gương sống đẹp, đồng thời phê phán lối sống vô ơn, ích kỉ. Quan trọng nhất, mỗi người trẻ phải tự ý thức rèn luyện bản thân: biết trân trọng công lao cha mẹ, kính trọng thầy cô, ghi nhớ sự giúp đỡ của người khác và sống có trách nhiệm hơn.

Lòng biết ơn không phải là điều gì xa vời. Nó bắt đầu từ những việc nhỏ: một lời cảm ơn chân thành, một hành động giúp đỡ cha mẹ, một thái độ lễ phép với thầy cô, một sự sẻ chia với cộng đồng. Người trẻ hôm nay cần hiểu rằng biết ơn không làm mình nhỏ bé đi, mà làm cho tâm hồn mình đẹp hơn, trưởng thành hơn. Sống có lòng biết ơn chính là cách mỗi người làm giàu nhân cách của mình và góp phần xây dựng một xã hội nhân ái, văn minh.